

## Kulturforskelle på det gode liv

I den første del af dette kapitel så vi, at der blandt psykologiske forskere hersker uenighed om, hvad der kendetegner et godt liv. Det er også relevant at spørge, om der er forskelle mellem kulturer verden over mht. synet på, hvad der skaber et godt liv.

Det lader til at gå igen i alle kulturer, at en vigtig ingrediens i at have et godt liv er at have et socialt tilhørsforhold – ikke nødvendigvis at have et stort netværk, men folk har generelt behov for at have i det mindste få tætte relationer. Det behøver ikke at være til mennesker – man kan sagtens have en meget tæt relation til et kæledyr.

Anderledes forholder det sig med synet på det subjektive velvære og positive emotioner. Såkaldt kollektivistiske kulturer vægter gruppen, fællesskabet og familien frem for individet, og individualistiske kulturer prioriterer individets frie udtryk, valg og selvbestemmelse. Asiatiske kulturer (f.eks. i Japan) er traditionelt mere kollektivistisk orienterede, mens vestlige kulturer – specielt i USA og Vesteuropa – er mere individualistisk orienterede. Det har en betydning for, hvordan folk i de forskellige kulturer ser på, hvad dvs. at være lykkelig. I individualistiske kulturer forbindes lykke ofte med tilstedeværelsen af intense positive emotioner, mens folk i kollektivistiske kulturer snarere

### Tema: Det gode liv

forbinder lykke med, at man som person er i harmoni med sine sociale omgivelser (se boks med eksempel på forskning i forskellene mellem kineseres og amerikaneres syn på lykke).

En stor tværkulturel undersøgelse fra 1998 udført af Eunhook Suh, Ed Diener, Oishi Shigehiro og Harry Triandis indsamlede spørgeskema-data fra 62.446 personer fordelt på 61 nationer. Undersøgelsen viste, at i individualistiske nationer var det at have positive emotioner og livstilfredshed stærkt korreleret, mens det gjaldt for kollektivistiske nationer, at livstilfredshed var korreleret med, i hvor høj grad man evnede at tilpasse sig sociale normer og at opfylde ens forpligtelser. Andre forskere har også fundet, at denne forskel ligefrem er afspejlet i, hvordan ordbøger fra forskellige lande definerer lykke og livstilfredshed.

### Årsagen til kulturforskelle

Årsagen til, at man finder disse kulturforskelle, kan muligvis findes i de forskelligartede filosofiske tankestrømninger, som i flere århundreder eller årtusinder har præget forskellige dele af verden. Kinesisk kultur (og andre kulturer i Asien) er f.eks. den dag i dag præget af den meget gamle filosofiske skole, som bliver kaldt *konfucianismen* (efter den kinesiske tænker Konfucius, som levede fra 551-479 f.v.t.), som netop lægger vægt på, at individet har et bestemt ansvar i forhold til gruppen

– i første omgang familien. Konfucius formulerede bl.a. tanker om, at de yngre generationer har pligt til at tage sig af de ældre generationer. Han fremsatte også det synspunkt, at vi mennesker i bund og grund er vores sociale relationer, og hvordan vi forvalter dem, dvs. at vores identitet er bundet op på vores relationer til andre. Individets selvbestemmelse er derfor ikke i fokus i konfucianismen – det er anerkendelse af de sociale hierarkier derimod. Dette identitetsperspektiv står i kontrast til det i Vesten ofte fremsatte synspunkt, at vi hver især har et kerneselv, som i princippet er uafhængigt af andre personer, og at vi har en høj grad af individuel frihed (tænk på det eksistenspsykologiske perspektiv præsenteret tidligere i kapitlet).

Formuleringen af bestemte filosofiske tanker for flere hundrede år siden, som efterfølgende har opnået stor popularitet og indflydelse i en del af verden, kan altså forklare kulturforskellene mellem regioner i verden. Spørgsmålet er dog, om det også kunne forholde sig omvendt: Konfucius' tanker har måske vundet popularitet i store dele af Asien, fordi disse folkeslag allerede har været kollektivistisk orienterede. Historikere kan dog ofte pege på, hvornår nye tankestrømninger er opstå-

et, og at de nye tanker har udkonkurreret de traditioner, som gik forud for dem. Startskuddet til den vestlige individualistiske orientering spores f.eks. af flere historikere til oplysningstiden (ca. 1690-1800), som er en periode i Europas kulturhistorie, hvor man satte fokus på udviklingen af individets fornuft og dømmekraft.

Når en tankestrømning opnår stor popularitet og udbredelse, bliver den et menneskesyn, som naturligt kommer til at præge både lovgivning, samfundsindretning og opdragelse i familien. Det bliver en diskurs, som de nye generationer fødes ind i, og som de så ofte ikke stiller spørgsmålstejn ved – og som de derfor selv viderefører i deres liv og til deres egne børn. ☺☺☺

### Er det så let at dele verden op i kulturer?

Flere forskere har kritiseret den hyppigt anvendte opdeling i kollektivistiske og individualistiske kulturer for at være for simpel. De peger på, at de undersøgelser, der ligger til grund for opdelingen, er for snævre og ofte kun sammenligner to nationer, f.eks. amerikanere og kinesere, og at man derfor *antager*, at verden er delt op i to overordnede regioner (Vesten versus resten af verden).

Der er dog store variationer inden for disse regioner. Spaniere, italienere og islændinge lægger f.eks. ifølge nyere undersøgelser ikke så meget vægt på at være selvkørende og at styre efter individuelle behov, og derfor passer de ikke på alle punkter ind i den region – Vesten – som de normalt bliver regnet sammen med.

Der til kommer, at det gælder for de fleste individer, at de rummer individualistiske og gruppeorienterede adfærdstendenser, som kommer til udtryk i bestemte områder af deres liv. Det er derfor forsimplet at reducere mennesker til individer, som overvejende eller kun er orienteret på den ene eller den anden måde.